

ВИКОРИСТАННЯ ЗАВЕЗЕНИХ ГОЛЛАНДСЬКИХ БУГАЇВ ПРИ РОЗВЕДЕННІ ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ

М. С. ПЕЛЕХАТИЙ, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

В останні 15—20 років при розведенні чорно-рябої худоби на Україні широко використовують голландських бугаїв-плідників. У багатьох господарствах республіки одержані $1/2$ -, $3/4$ -, $7/8$ -кровні тварини на голландську породу.

Важливе практичне значення мають дослідження результатів використання голландських плідників на маточному поголів'ї місцевої чорно-рябої худоби республіки. Вони дозволяють визначити

1. Результати використання завезених голландських бугаїв на маточному поголів'ї чорно-рябої породи племзаводу «Кожанський» (дані за I лактацію)

Значка і номер бугая	Показники за 300 днів лактації	Продуктивність дочок		Порівняно з		
		n	M ± m	матерями d ± md	n	ровесницями d ± md
Клас КГ-40	Надій, кг	94	3225 ± 63	-253 ± 104	162	+220 ± 79
	Вміст жиру, %		3,52 ± 0,02	+0,28 ± 0,03		+0,03 ± 0,03
Султан ХГ-5	Молочний жир, кг		113,3 ± 2,2	+2,2 ± 4,0		+7,9 ± 2,9
	Надій, кг	24	2967 ± 114	-456 ± 130	163	-280 ± 125
Ауке КГ-41	Вміст жиру, %		3,44 ± 0,04	+0,16 ± 0,05		-0,07 ± 0,04
	Молочний жир, кг		102,5 ± 4,5	-9,3 ± 4,6		-11,8 ± 4,9
Кронювель 41581	Надій, кг	21	3341 ± 83	-909 ± 149	90	-62 ± 104
	Вміст жиру, %		3,40 ± 0,04	+0,14 ± 0,04		+0,09 ± 0,05
Зага Рома КГ-57	Молочний жир, кг		113,3 ± 2,6	-25,0 ± 4,4		+0,8 ± 3,4
	Надій, кг	14	2537 ± 155	-1639 ± 310	74	-478 ± 176
Ділле Готфрід КГ-56	Вміст жиру, %		3,47 ± 0,06	+0,25 ± 0,07		+0,15 ± 0,07
	Молочний жир, кг		87,3 ± 4,6	-47,0 ± 9,6		-12,4 ± 5,3
Готфрід КГ-56	Надій, кг	25	3180 ± 127	-117 ± 196	60	-47 ± 155
	Вміст жиру, %		3,42 ± 0,05	+0,07 ± 0,06		-0,08 ± 0,05
Готфрід КГ-56	Молочний жир, кг		109,4 ± 5,2	-0,3 ± 7,3		-3,7 ± 6,2
	Надій, кг	20	3045 ± 149	-133 ± 266		
Готфрід КГ-56	Вміст жиру, %		3,51 ± 0,05	+0,08 ± 0,07		
	Молочний жир, кг		107,5 ± 6,3	-0,9 ± 9,9		

ступінь і доцільність поглинання останньої тваринами голландської породи.

В останні 60—70 років голландська порода за будовою тіла, напрямком та рівнем продуктивності значно розвинулась. З молочної її перетворили в породу комбінованого напрямку продуктивності, тварини якої характеризуються добре розвинутими м'ясними формами і високою жирномолочністю. У нашу країну завозили чорно-рябу худобу в основному з провінції Фрісландія. Їй властивий добре виражений комбінований тип, що і позначилось на тілобудові та напрямку продуктивності вітчизняної чорно-рябої худоби.

Ефективність використання голландських бугаїв на маточному поголів'ї місцевої чорно-рябої худоби ми вивчали за даними племінних записів 1960—1974 рр. в племзаводі «Кожанський». Стадо племзаводу спочатку формували за рахунок остфризької худоби, яка мала велику живу вагу, гармонічну будову тіла, високу молочну продуктивність, але низький вміст жиру в молоці. Пізніше тут використовували плідників естонської чорно-рябої худоби, а починаючи з 1957 р. — завезених голландських бугаїв (табл. 1).

Порівняно з продуктивністю матерів голландські плідники погіршили молочність своїх дочок у середньому на 416 кг, одночасно підвищивши вміст жиру в молоці на 0,20%. Кількість молочного жиру у їх дочок зменшилась на 6,2 кг.

Різні плідники дали неоднакове потомство. Різниця за надоями змінювалась на користь матерів по окремих бугаях від 177 до 1639 кг, за вмістом жиру в молоці на користь дочок — від 0,07 до 0,28%. Найбільш негативно вплинули на надій своїх дочок напів-

2. Заміна молочної продуктивності корів чорно-рябї худоби з підвищенням кровності на голландську породу (данї за I лактацію)

Показники	Матері (місцеві чорно-рябї)	Їх дочки (1/2-кровні на голландську породу)	Їх внучки (3/4-кровні на голландську породу)
Кількість тварин	47	47	47
Вік при першому отеленні, місяці	31,8	31,6	31,8
Надій за 300 днів лактації, кг	3950±118	3233+65	3071+0,041
Вміст жиру в молоці, %	3,30±0,024	3,54±0,036	3,62±0,041
Молочний жир, кг	130,5±3,88	114,8±2,38	111,2±3,16

брати по батьку Ауке КГ-41 та Кронювель 41581, а також Султан ХГ-5. Ці плідники виявилися гіршими також при оцінці методом «дочки—ровесниці».

Кращі результати за жирномолочністю одержані при використанні голландських бугаїв на рідкомолочних матерях. Так, якщо плідники Клас КГ-40, Ауке КГ-41, Султан ХГ-5 і Кронювель 41851, яких використовували на рідкомолочних коровах (3,22—3,28%), підвищили жирність молока своїх дочок на 0,14—0,28%, то бугаї Ділле Готфрід КГ-56 і Зата Рома КГ-57 при використанні на тваринах з жирністю молока 3,35—3,43% — лише на 0,07—0,08%.

Голландські плідники в середньому дещо поліпшили жирномолочність своїх дочок порівняно з ровесницями (на 0,03%), проте знизили їх надій (на 89 кг). Слід зазначити, що вивчення ефективності використання голландських бугаїв, оцінюючи їх методом «дочки—ровесниці», є менш надійним, оскільки серед ровесниць знаходяться дочки інших голландських плідників. Більшість голландських бугаїв помітно знизили варіабельність надою та жирномолочності своїх дочок порівняно з матерями й ровесницями.

Аналіз молочної продуктивності потомства голландських бугаїв-плідників протягом двох поколінь показав, що більший спадковий вплив вони мали в першому поколінні (табл. 2). Дочки голландських бугаїв поступалися перед матерями за надоєм на 717 кг, за кількістю молочного жиру — на 15,7 кг і перевищували їх на 0,24% за жирністю молока при високовірогідній у всіх випадках різниці ($P < 0,001$). Повторне використання голландських плідників зумовило зниження надою на 162 кг і підвищення жирномолочності на 0,08% при невірогідній різниці.

Вивчення продуктивності поліпшеної худоби порівняно з місцевою чорно-рябою в однакових умовах годівлі та утримання показало, що прилиття крові голландських бугаїв з кожним поколінням призводить до помітного зниження надою і зумовлює підвищення жирномолочності та білковомолочності (табл. 3).

Для підтвердження впливу голландських плідників на продуктивні якості вітчизняної чорно-рябї худоби обчислили фенотипові кореляції між надоєм та компонентами молока залежно від кровності на голландську породу (табл. 4).

У даному випадку взаємозв'язок між надоєм та компонентами

3. Молочна продуктивність поліпшеної худоби порівняно з місцевою чорно-рябою в однакових умовах годівлі та утримання (III лактація і старше)

Групи тварин	n	Надій за 305 днів лактації, кг		Вміст жиру в молоці, %		Вміст білка в молоці, %	
		$M \pm m$	C_v	$M \pm m$	C_v	$M \pm m$	C_v
Місцеві чорно-рябі	9	5443±427	23,5	3,59±0,08	6,5	3,32±0,06	5,2
1/2-кровні на голландську породу	152	5055±100	24,3	3,76±0,02	6,2	3,37±0,01	5,2
3/4-кровні на голландську породу	86	4543±136	27,8	3,86±0,03	6,9	3,42±0,02	5,8
7/8-кровні на голландську породу	23	4350±209	23,1	3,94±0,07	8,2	3,52±0,03	3,7

молока у місцевої чорно-рябої худоби практично відсутній. У одержаних тварин відмічена незначна позитивна кореляція, яка зростала в міру підвищення крові голландських тварин. Кореляційний зв'язок між надоем і вмістом білка у всіх випадках вищий, ніж між надоем і вмістом жиру. Фенотипова кореляція між вмістом жиру і білка у тварин усіх груп, за винятком місцевої чорно-рябої худоби, досить висока і статистично вірогідна.

Таким чином, використання голландських плідників на тваринах місцевої чорно-рябої худоби зумовлює зниження надоїв їх дочок при одночасному підвищенні вмісту жиру в молоці. Різниця між продуктивністю дочок голландських бугаїв та їх матерів залежить як від племінної цінності батьків, так і від рівня продуктивності матерів. Використання голландських плідників сприяло позбавленню негативної кореляції в стадах чорно-рябої худоби між надоем і компонентами молока, підвищенню її між вмістом жиру і білка, що в свою чергу полегшить одночасну селекцію тварин за цими ознаками.

Голландських бугаїв-плідників можна використовувати для під-

4. Взаємозв'язок між надоем і компонентами молока у місцевої та поліпшеної худоби

Кореляція між ознаками	Місцева чорно-ряба худоба (n = 9)		1/2-кровні на голландську породу (n = 152)		3/4-кровні на голландську породу (n = 86)		7/8-кровні на голландську породу (n = 23)	
	$r \pm m_r$	tr	$r \pm m_r$	tr	$r \pm m_r$	tr	$r \pm m_r$	tr
Надій за 300 днів лактації і вміст жиру	0,000±0,333	0,0	+0,006±0,081	0,1	+0,094±0,107	0,9	+0,054±0,208	0,3
Надій за 300 днів лактації і вміст білка	0,000±0,333	0,0	+0,059±0,081	0,7	+0,185±0,105	1,8	+0,282±0,192	1,5
Вміст жиру і вміст білка	+0,215±0,320	0,7	+0,515±0,060	8,6	+0,613±0,069	8,9	+0,440±0,169	2,6

вищення жирномолочності і білковомолочності чорно-рябої худоби республіки за допомогою одноразового та дворазового прилиття крові й дальшого розведення одержаного потомства «в собі». Для цього з Голландії слід завозити бугаїв від рекордних батьків-поліпшувачів, які добре поєднують високу жирність молока потомства з багатомолочністю. Серед сучасних голландських ліній найбільш відповідають бажаному типу тварини лінії Блітсаерд Кеймпе 43454. Вони мають задовільно розвинуті молочні форми, міцну конституцію й добре пристосовані до машинного доїння.